

ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්ත සංවර්ධනයේ ඉතිහාසය

ආචාර්ය දර්ශන බණ්ඩාර

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය හඳුනාගත හැකි එක් විශේෂ ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස වාරි කර්මාන්තය පිළිබඳ ඉතිහාසය දැක්විය හැකිය. මෙරට ලියවී ඇති බොහෝ වංශ කථාවල වාරි කර්මාන්ත ඉදි වූ අවධි ඒවා ඉදිකළ රජවරු, ඒවා ඉදි වූ ප්‍රදේශ පිළිබඳ තොරතුරු දැක්වේ. වැව්වලට අමතරව ඇල මාර්ග, අමුණු, පොකුණු, දිය ඇලි, ආදිය පිළිබඳ තොරතුරු පවා වංශකථාවල දැක්වේ. අනුරාධපුර නගරයෙන් පරිබාහිර ප්‍රදේශවල පවා රජවරුන්ගේ අනුග්‍රහයෙන් බිහිවූ වැව් පිළිබඳව මෙම වංශකථාවල දැක්වේ. වාරි ඉතිහාසය පිළිබඳ බොහෝ තොරතුරු සෙල්ලිපි සාධක වලින් ද හමුවේ.

නිර්ප්‍රභූ තොරතුරු ද ඒවායේ අන්තර්ගත වීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. ලංකාවේ වාරි කර්මාන්ත කේන්ද්‍ර කරගෙන පැවති ආරම්භක රාජධානි ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාරය ලෙස බොහෝ ඉතිහාසඥයන් හඳුන්වයි. මෙම ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාරයට අයත් අනුරාධපුර සහ පොළොන්නරු රාජධානි සමයන්හි ද වාරි කර්මාන්ත දියුණු වී ගිය ආකාරය පිළිබඳවද වංශ කථාවල බොහෝ තොරතුරු අපට හමුවේ.

පැරණි ලංකාවේ වාරි තාක්ෂණය හා ජල කළමනාකරණය පිළිබඳව කරුණු සාකච්ඡා කිරීමේදී මෙරට වාරි කර්මාන්ත ක්‍රමයෙන් දියුණු වූයේ කෙසේද යන්න හඳුනාගැනීම වැදගත් වේ. මෙම මාතෘකාව යටතේ රජරට රාජධානියේ ප්‍රධාන අවධි 2න් අනුරාධපුර යුගය කෙරෙහි අපගේ අවධානය යොමු වේ.

01. අනුරාධපුර යුගයේ වාරි කර්මාන්ත සංවර්ධනය

ශත වර්ෂ ගණනාවක් දිවයිනේ අග නගරය ලෙස පැවතියේ අනුරාධපුර රාජධානියයි. මෙම රාජධානිය ක්‍රමයෙන් ජනාවාසකරණය වීම පිළිබඳ තොරතුරු මූලාශ්‍රවල දැක්වේ. අර්යන්ගේ මුල් ජනපද මෙරට වයඹදිග පිහිටි බවක් විජයගේ තම්මැන්නාව, තම්බපණ්ණිය එසේ වයඹදිග පිහිටි බවක් මූලාශ්‍ර තහවුරු කරයි. ඉන්පසු ක්‍රමයෙන් මල්වතු ඔය දිගේ උපතිස්ස ග්‍රාමයට (තන්තිරිමලේ ආසන්නයට) අග නගරය මාරුවන අතර අවසානයේ අනුරාධපුර නගරය වෙත අගනුවර මාරු වේ.

ලංකාවේ මුල්ම ජනපද දිවයිනේ ගංගා දාර ආසන්නයේ පිහිටි බව මූලාශ්‍රවලින් හඳුනාගත හැකිවේ. අප ඉහත සාකච්ඡා කළ අනුරාධපුරය වෙත අගනගරය මාරුවීම විවිධ අවශ්‍යතා මත සිදුවන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය.

- ජනගහනය වර්ධනය වීම
- කෘෂිකාර්මික අවශ්‍යතා
- ශුෂ්ක, ප්‍රදේශයක සිට ජීවත්වීමට සුදුසු පරිසරයක් වෙත සංක්‍රමණය වීම.
- ජල අවශ්‍යතා පහසුවෙන් සපයා ගැනීම.

වැනි හේතු ඒ අතර පවතින්නට ඇතැයි අනුමාන කල හැකිය. මුල්ම ජනපද පිහිටි ගංගා ධාරයන් කෙරෙහි මෙම මාතෘකාවට ප්‍රවේශයක් ලෙස තොරතුරු විමසීම වැදගත් වේ.

පුරෝගාමියා	ජනපදය	ජල මූලාශ්‍රය
විජය රජු	තම්බපණ්ණිය	මල්වතු ගඟ දකුණේ
අනුරාධ ඇමති	අනුරාධ ග්‍රාම	කදම්බ නදිය
උපතිස්ස	උපතිස්ස ග්‍රාම	ගාම්හිර නදිය (කනදරා ගඟ)
උරුවෙල ඇමති	උරුවෙල ග්‍රාම	කලා ගඟ
විජිත ඇමති	විජිත ග්‍රාම	මහවැලි ගඟ
දීඝායු ඇමති	දීඝායු ජනපදය	ගල් ගඟ
රෝහණ	රෝහණ ග්‍රාම	කිරිඳි ගඟ

(මහා වංශය, 06 පරිච්ඡේදය 09 පරිච්ඡේදය)

මෙම ජනපද මුල් යුගයේ ගම් ලෙස පැවති බව ඉතා පැහැදිලිය. පසුව ඒවා නගර බවට ද අග නගර බවටද පත්විය. ලංකාවේ මුල්ම වාරි අවශ්‍යතා මෙම ජනපද ගංගා නිම්නවල පිහිටීමෙන් පහසුවෙන් ම සම්පාදනය කරගන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය.

අනුරාධපුර යුගයේ වාරි කර්මාන්ත වල සංවර්ධනය ප්‍රධාන අවධි 3ක් යටතේ සාකච්ඡාවට ලක්කළ හැක.

01. කුඩා වැව් ඉදිකළ අවධිය
02. මහා වැව් ඉදිකළ අවධිය
03. ජාලකරණයට ලක්වූ මහා පරිමාණ වාරි කර්මාන්ත ව්‍යාප්ත වීම

i. කුඩා වැව් බිහි වූ අවධිය

අනුරාධග්‍රාමය ඉදිකරන අවධියේම අනුරාධ ඇමති එහි වැවක් ඉදිකළ බව මහා වංශයේ 09 වන පරිච්ඡේදයේ දැක්වේ. අනුරාධග්‍රාමය නගරයක් බවට පත් කරගත් ජනතාවට නාගරික ජීවිතයට අවශ්‍ය වන ජල සම්පාදනය කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කිරීමට සිදුවේ. මෙතෙක් කල් ප්‍රයෝජනයට ගත් විල්ලු සහ ගැඹුරු වළවල් වෙනුවට ජලය කාලයක් රඳවාගනු හැකි වැව් නගරයේ ඉදිකර ගැනීම අවශ්‍ය වීම නිසා පණ්ඩුකාභය රජු අග නගරයට අවශ්‍ය ජලය ලබාගැනීම සඳහා වැව් තුනක් නගරයේ ඉදිකළ බව මහා වංශයේ 10 වන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් කරයි.

01. ජයවාපි
02. අභයවාපි

03. ගාමිණී වාපි

ක්‍රි.පූ 03 වන සියවසේ දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ කාලය වන විට මේ තත්වය තවත් වර්ධනය විය. දැනට අනුරාධපුරයේ දක්නට ලැබෙන තිසා වැව මෙම රජුගේ නිර්මාණයක් සේ සැලකේ. එය 1889 දී ඉංග්‍රීසින් විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ සොරොව්ව දැන් දක්නට ලැබේ. මුල් අවධියේ කුඩා වැවක් ලෙස පැවති පසු කාලීනව මෙම වැව විශාල කළ බව විශ්වාස කෙරේ. රජුගේ සහෝදරයෙක් වූ උපරාජ මහානාග "වලස් වැව" ඉදිකළ බව මූලාශ්‍ර කිහිපයකම දක්වේ. මෙම තොරතුරුවලින් පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි.පූ 3 වන සියවස වන විට රජවරු පවා වාරි කර්මාන්තවල නිරත වූ බවත්, නගරයේ සමීප ප්‍රදේශවලින් එපිටට පවා වාරි කර්මාන්ත ව්‍යාප්ත වූ බවත් සඳහන් වේ.

අනුරාධපුර යුගයේ ඉදිකරන ලද කුඩා වැව් අනුරාධපුර නගරයට පමණක් සීමා නොවී පහත උදාහරණ වලින් බොහෝ ප්‍රදේශවල වැව් ව්‍යාප්ත වූ බව පැහැදිලිව ඇත.

- මුල් යුගයේ ඉදිකළ "මේලවාපි" වැව අනුරාධපුරයට සැතපුම් 50 ක් උතුරින් පිහිටි වව්නික්කුලම වැව ලෙස හඳුනාගෙන ඇත.
- අනුරාධපුරයට එපිටින් පිහිටි සීගිරිය ආසන්නයේ 'දුබ්බල වාපි' සහ "දුරකිස්ස වැව" පිහිටා ඇත.
- පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයේ තෝණිගල නම් සෙල්ලිපියේ පරමාකන්ද විහාරයට දුටුගැමුණු රජුගේ කාලයේ වැවක් පූජා කළ බව සඳහන්ය.
- කාවන්තිස්ස රජුගේ කාලයේ මිත්තා නම් උපාසිකාවක් හබුතගල නම් වැවක් පූජා කිරීම පිළිබඳ තොරතුරු සෙල්ලිපියකින් අනාවරණය වේ.
- ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ නාවිච්චමලේ සෙල්ලිපියේ අඩි ගමක නම් වැවක් පිළිබඳ තොරතුරු දක්වේ.

මෙම වැව් මහා පරිමාණ වැව් නොවේ. ඒවා කුඩා සහ මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ වැව් ලෙස හඳුනාගත හැකිය. ඉහත උදාහරණ වලින් පැහැදිලි වන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ මුල් භාගයේ වාරි කර්මාන්ත දිවයිනේ විවිධ පළාත්වල ව්‍යාප්ත වී ගිය බවයි. වැව් ඉදිකිරීම රජවරුන්ට පමණක් අයත් වුවුවත් නොවේ. කාර්තවත් පවා වැව් ඉදිකොට ඇති බව පැහැදිලිය.

අනුරාධපුර යුගයේ වැව් ඉදිකළ රජවරු අතරින් ක්‍රි.පූ. 2 වන සියවසේ පාලකයෙකු ලෙස සද්ධාතිස්ස රජු වැදගත් වේ. පළමු වරට කුඩා වැව් විශාල ප්‍රමාණයක් ඉදිකළ රජු ලෙස මූලාශ්‍රවල දක්වෙන්නේ සද්ධාතිස්ස රජුය. මහාවංශයේ මෙම රජු වැව් 12ක් ඉදිකළ බව දක්වෙන අතර රාජාවලිය එම සංඛ්‍යාව 18ක් බව දක්වා ඇත. දැනට හඳුනාගෙන ඇති ඔහුගේ වැව් අතර විශාල වැවක් වන පදවිය පසුකාලයේදී සංවර්ධනය වූ බව පෙනේ. ඇතැම් වැව් මොනවාද යන්න තවම හඳුනාගෙන නැත.

රජවරුන්ගේ වාරි කර්මාන්තවලට අමතරව අනුරාධපුර යුගයේ මුල් භාගයේ සිටම සාමාන්‍ය ජනතාව වාරි ක්‍රමය දියුණුකිරීමට උත්සාහ කළ බව පෙනේ. බ්‍රාහ්මීය ශිලා ලේඛන වල

විවිද්ධ හෝ වපිගම්ක යන චවන යෙදී ඇත. ඒවායෙන් අදහස් වන්නේ වැව් හිමියා හෙවත් වැවක අයිතිකරු යන අදහසයි. එමෙන්ම වැව් ඉදිකිරීම පිළිබඳව තාක්ෂණය දියුණු වී ඒ පිළිබඳ වෘත්තීය ප්‍රවීණයන් පවා මුල් යුගයේ විසූ බවට තොරතුරු වාර්තා වේ. දැනුල්ලේ බ්‍රාහ්මීය ලිපියක අනන්ත තිස (වාරි ඉංජිනේරුවා) ලෙස කියවා ඇත.

ක්‍රි.පූ 1 වන සියවස වන විට ඇල මාර්ග හා අමුණු ඉදිකිරීමේ තාක්ෂණයද මෙරට මුල් ජනපදවාසීන් වර්ධනය කරගත් බවට තොරතුරු හමුවේ. මහා ද්‍රාවික මහානාග රජුගේ පොර්ච්ල ශිලා ලේඛනයේ දක්වෙන වනක ඇල පිළිබඳ තොරතුරු අනාවරණය වේ. මන්නක ඇල ලෙස මෙම ඇල මාර්ගය මහාවංශයේ දක්වේ. කුඩකණ්ණතිස්ස රජුගේ මොළහිටියලේගල ශිලා ලේඛනයේ දක්වෙන අන්දමට පිළිපවන විහාරයෙහි හික්ෂුන් වහන්සේලාට ස්වර්ණ කෙණ්ඩියෙන් අකපැන් වත්කොට ඇලක අයිතිය ලබාදුන් බව සඳහන් විය. එමෙන්ම මේ අවධියේදී අමුණු ඉදිකිරීම පිළිබඳ තොරතුරු ද ශිලා ලේඛනවලින් හමුවේ. වන්නී හත්පත්තුවේ ගල්ලෙන විහාරයේ ලිපියක "අවරණ" නම් වචනයක් හමුවන අතර එය අමුණක් ලෙස සැලකේ. ගිරිභාව ඇලට වතුර සැපයීමට ඉදිකළ අමුණ මෙය විය හැකි බව සැලකේ.

ඉහත තොරතුරු අනුව ක්‍රි.ව. 1 වන සියවස වන විට අනුරාධපුරයේ වාරි තාක්ෂණය කුඩා වැව් ඉදිකිරීමේ සිට ඇල මාර්ග තාක්ෂණය, අමුණු තාක්ෂණය හා දිවයින පුරා වාරිමාර්ග ඉදිකිරීම දක්වා පුළුල්ව ඇති බව හඳුනාගත හැකිය.

ii. අනුරාධපුර යුගයේ ඉදිකළ මහා වැව්

ක්‍රි.ව. 1 වන සියවස වන විට ජනගහනය වැඩිවීම, ආහාර අවශ්‍යතාවය සඳහා බිම් ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම, කෘෂිකාර්මික බිම් වලට වැඩිපුර ජලය ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතා වර්ධනය වූ බවක් පෙනේ. ක්‍රි.ව. 1 වන සියවසේ විසූ අමණ්ඩගාමිණී, ඉලනාග, වන්දු මුට්ඨිව යන රජවරු තරමක් විශාල වැව් ඉදිකළ බව මූලාශ්‍ර වල දක්වේ. ඒ අතරින් ඉලනාග රජු ඉදිකළ තිස්ස සහ දුරතිස්ස නම් වැව් දෙක රුහුණේ තිස්ස වැව හා යෝධ වැව ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. මේවා ප්‍රමාණයෙන් පෙර වැව් වලට වඩා විශාල විය.

නමුත් මහ වැව් සෑදීමේ ගෞරවය හිමි වන්නේ වසභ (ක්‍රි.ව. 67 - 111) රජුට ය. ඔහු මහ වැව් 11 ක් සහ ඇල මාර්ග 12ක් ඉදිකළ බව මූලාශ්‍රවල දක්වේ. මහවිලච්චිය, නාච්චදූව, මානාකැටිය, අත්වඩුන්ත, නොච්චිණ්ණාන වැනි දිවයින පුරා විහිදුණු මහා වැව් ප්‍රමාණයක් මොහු ඉදිකොට ඇත. ඇල මාර්ග අතරින් ඔහුගේ විශිෂ්ටතම නිර්මාණය වන්නේ ඇළහැර ඇළයි. මහා වංශයේ 35 වන පරිච්ඡේදයේ මේ පිළිබඳව කියවේ. අඹන් ගඟ වැනි විශාල ගංඟාවක් හරස්කොට බඳින ලද වේල්ලකින් ජලය ඇළහැර සිට කවුඩුල්ල දක්වා ඔහු රැගෙන විත් ඇත. මෙම ඇළට අතරමඳී ඔයවල් කීපයකින් (3) ජලය එකතු කොට ඇත. අක්කර 5200 කට මෙම ඇළෙන් ජලය සපයා ඇති බව හඳුනාගෙන ඇත. ඒ අනුව ක්‍රි.ව. 1 වන සියවස වන විට එක් තැනක සිට දුර ප්‍රදේශයකට සමෝච්ච රේඛානුකූල ඇල මාර්ග ඔස්සේ ජලය සම්පාදනය

කිරීමේ තාක්ෂණය වර්ධනය වූ බව හඳුනාගත හැකිය. එමෙන්ම ගල් වලින් බැඳීම, අමුණු බැඳීම වැනි තාක්ෂණය දියුණු වී ඇත. උමං මාර්ග වලින් ජලය සම්පාදනය කිරීමේ ව්‍යාපාරද මේ යුගය වන විට දියුණු වී ඇත. වසභගෙන් පසු පළමු ජෙට්ටිකිස්ස රජුද විශාල වැව් 6ක් ඉදිකොට ඇත.

අනුරාධපුර යුගයේ විශාලතම වැව් ඉදිකළ රජු ලෙස ගෞරවය හිමිවිය යුත්තේ මහසෙන් රජුටය. නමුත් ඔහු පිළිබඳව මහාවංශයේ වැඩි විස්තරයක් සඳහන් නොවේ. මෙම රජුගේ වාරි සේවාවන් නිසා නුතනයේ පවා මහසෙන් රජු දේවත්වයෙන් සලකයි. ඔහු මහ වැව් 16ක් සහ ප්‍රධාන ඇල මාර්ගයක් නිර්මාණය කොට ඇත. මින්නේරිය, කවුඩුල්ල, හුරුළු වැව, මහකනදරා වැව, මාමිණියා වැව, නිරාදුල්ල වැව, මහ රක්මලේ වැව, මොර වැව, මාගල්ල වැව, හුම්ගල්ල වැව ආදී විශාල ජලාශ මහසෙන් රජුගේ නිර්මාණයන්ය. වැඩි ජල ධාරිතාවක් සහිත වාරි ක්‍රම ඔහු විසින් දියුණු කළ බව පෙනේ. අඹන් ගඟට බැම්මක් බැඳ තලවතු ඇල මඟින් ජලය ඇළහැර ඇළට එකතු කොට මින්නේරිය හා කවුඩුල්ල වෙත එම ජලය රැගෙන යාමේ වාරි ව්‍යාපෘතියක් රජු ඉදිකළ බව පෙනේ. අනුරාධපුර යුගයේ මහා පරිමාණ වාරි ව්‍යාපෘතිවල සමාරම්භකයා ලෙස ඔහු සැලකිය හැකිය.

iii. ජාලකරණය වූ අනුරාධපුර යුගයේ වාරි කර්මාන්ත

අනුරාධපුර යුගයේ මහා පරිමාණ වාරි ව්‍යාපෘති පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී වැදගත්වන කාරණයක් වන්නේ ජාලකරණය යොදාගනිමින් එක් වැවක සිට තවත් වැවකට ඇල මාර්ගයක් යොදාගනිමින් ජලය ප්‍රවාහනය කිරීමයි. මේ යටතේ ප්‍රධාන කාරණා 3ක් ඔස්සේ සාකච්ඡා කළ හැකිය.

01. වසභ රජතුමා ඉදිකළ ඇළහැර ඇල
02. මහසෙන් රජතුමාගේ කාල පරිච්ඡේදයේදී - ඇළහැර හරහා අඹන්ගඟ ජලය මිනිපේ ඇළට ගෙනවිත් එම ජලය මින්නේරිය කවුඩුල්ලට ලබාදීම ජාලකරණයේ ආරම්භක අවස්ථාවක් වේ.

අනුරාධපුර රාජධානියේ මහා පරිමාණ වාරිකර්මාන්තයේ ආරම්භකයා ලෙස සැලකෙන මහසෙන් රජතුමා දේශීය ඥාණය යොදාගෙන ස්වකීය වාරිකර්මාන්ත සංවර්ධනය කිරීම උදෙසා කටයුතු කළ බව පෙනී යයි. මෙම රජු වැව් 16ක් හා විශාල ඇළ මාර්ගයක් සෑදූ බවට වංශකතා සඳහන් කරයි.

මහසෙන් රජතුමාගේ විශිෂ්ඨතම වාරි නිර්මාණයක් වන්නේ මින්නේරිය වැවයි. මෙය මණිහිරවාපි ලෙසද හඳුන්වයි.

ක්‍රි.ව. 5 වන සියවසේ පසුව මහ වැව් ඉදිකිරීමේ සම්ප්‍රදායක් දැකිය හැකිය. විශේෂයෙන්ම **646 වාර්ෂිකයේ දී සිදු කළ** ධාතුසේන රජතුමා කලාවැව හා බලලු වැව වැව් දෙක එක් කරමින් තව සම්ප්‍රදායක් ඇතිකරන ලදී.

ක්‍රි.ව. 473 ධාතුසේන රජු විසින් කලා වැව, වැව් දෙකක් සම්බන්ධ කරමින් නිර්මාණයකරන ලද වැව් සංකීර්ණයක් ලෙස දැක්විය හැකිය. ඒ බව පූජාවලියේ 774 පිටුවේ සඳහන් වේ. වැවේ වේල්ලේ දිග සැතපුම් 3 1/2 කි. උස අඩි 40 කි. ජල ධාරිතාව ජල අක්කර අඩි 72678 කි. කිසා වැවට ජලය ගෙනයන ජය ගඟ සැතපුම් 54කි. ඇලේ පළල අඩි 40 කි, මුල් වැස්ම සැතපුම් 17 කි. සැතපුමට අඟල් 6කි. (කි.මී 1ට මි.මී 695ක වැස්මකි) මීට අමතරව යෝධ ඇලේ දෙපස ඇති කුඹුරු, ගම්භූවැව් 120 ක් ජලය සැපයේ.

පළමුවන අගබෝ මිණිපේ ඇළ සිට කන්තලේ ඇළට ජලය ගෙන යාමක් සිදුකරයි. 7 වන සියවස වන විට මහා පරිමාණ වාරි ව්‍යාපෘති ජාලකරණයට ලක්වූ බව සී.ඩබ්. නිකලස් මහතා සඳහන් කරයි.

භංගා හරහා අමුණු බැඳ ක්‍රියාත්මක කරන ලද වාරි කර්මාන්ත ව්‍යාපාර

01. කළු ගඟ හරහා තැනූ හත්තොට අමුණ. එතැනු සිට ජලය ගෙනගිය ඇළ මාර්ගය අඹන් ගඟ හරහා බැඳි ඇළහැර අමුණ. ඇළහැර ඇළ, ගිරිතලේ, මින්නේරිය, කන්තලේ වැව ඇළ මාර්ග කවුඩුල්ල වැව. කන්තලේ වැව සිට සැතපුම් 9.5 කි.
02. මහවැලි හරහා බැඳි පබ්බත ඇළ මාර්ගය දිග සැතපුම් 17 කි.
03. මහවැලි ගඟේ මණිමේඛලා අමුණ, මිණිපේ ඇළ මාර්ගය
04. මල්වතු ගඟ හරහා බැඳි අමුණ, ඇළ මාර්ග යෝධ ඇළ, සැතපුම් 17 කි.

ඉහත ව්‍යාපෘතිවලින් භංගා ජලය විශාල ප්‍රදේශයකට ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි පරිදි විශාල වැව්වල එක්රැස් කිරීමට හැකි විය. ක්‍රි.ව. 8 හා 10 සියවස් වල වාරිකර්මාන්තය උදෙසා කිසිදු නිර්මාණයක් සිදුවූයේ නැත. එයට හේතුව වන්නේ ක්‍රි.ව. 993 දී අනුරාධපුර යුගයට එල්ල වූ ඉන්දියානු ආක්‍රමණ වෝළ රජවරු විසින් අනුරාධපුරයේ අවසාන භාගයේදී ආක්‍රමණ එල්ල කරන්නට විය.

වාරි කාක්ෂණය අනුරාධපුර යුගයේ පිරිහීමට බලපෑ හේතු

01. දුර්වල පාලකයින් මෙරට පාලනය කිරීම
02. විදේශීය ආක්‍රමණ
03. විදේශීය ආක්‍රමණ හේතුවෙන් මෙරට සිංහාසනයේ සිටි රජවරුන් හට වාරි කර්මාන්තයේ නඩත්තු කිරීමේ අපහසුතාවය

04. විදේශීය ආක්‍රමණ හේතුවෙන් මෙරට රජවරුන්ට පාලන මධ්‍යස්ථානය අත්හැර දැමීමට සිදුවීම.

05. පැමිණි ආක්‍රමණික පිරිස් මෙරට තිබූ සංස්කෘතිය මුළුමනින්ම විනාශකර දැමීම.

ඉහත කරුණු අනුව පෙනී යනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ රජරට ශිෂ්ටාචාරයේ වාරි කාක්ෂණය දියුණුව පැවති බවත් විශේෂයෙන් ජාලකරණය යටත් විධිමත් ජල කළමනාකරණයකින් යුක්තව මෙරට සිටි පාලකයන් මිනිසුන්ගේ දෛනික අවශ්‍යතා මෙන්ම දීර්ඝකාලීන කෘෂිකාර්මික කටයුතු උදෙසා කටයුතු කළ බවත්ය. එමෙන්ම අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන භාගය වන විට දී චෝළ ආක්‍රමණය හේතුවෙන් වාරි පද්ධති ගොඩනැගීම, යම්තාක් දුරට අඩු වීමක් දැකිය හැකිවේ. විශේෂයෙන් අවසාන පාලකයින් දුර්වල තත්වයක තිබූ හෙයින් කිසිදු විටකදී අනුරාධපුර යුගයේ මුල්කාලීන වාරි ව්‍යාපෘති සඳහා නැවත යොමුවීමක් සිදු නොවේ.